

Juryverslag en achtergrondinfo bij de 5 genomineerde dichtbundels

Jury

De jury van de Herman de Coninckprijs 2012 bestaat uit Toon Horsten (directeur Strip Turnhout & recensent; voorzitter), Elke Brems (docent H.U.Brussel), Greet Op de Beeck (journalist VRT nieuwsdienst), Erik de Jong (a.k.a. singer-songwriter Spinvis) en Roeland de Trazegnies (reporter/redacteur *Peeters & Pichal*, Radio 1).

De jury schreef voor ieder van de 5 genomineerde bundels een kort juryverslag.

Paul Demets

De bloedplek

(De Bezige Bij / WPG Uitgevers)

(c) Stephan Vanfleteren

De mening van de jury

In zijn derde poëziebundel *De bloedplek* gaat Paul Demets op zoek naar verschillende plekken van 'vlees en bloed' in het leven. In vier erg ritmische cycli schetst hij van huid tot haar, van oog tot kop, van okselzweet tot bloedlip, het lichaam in al zijn facetten. Het lichaam om te bewonen, het lichaam dat leven wordt, het vervreemde lichaam. Het eigen lichaam, én het lichaam van de medemens – en hoe die twee zich tot mekaar verhouden. Zelf een scherp waarnemer, lijkt het erop dat Paul Demets geen vrijblijvende lezing van zijn gedichten duldt. De bundel grijpt de lezer regelmatig naar de keel, maar laat hier en daar ook ruimte voor lichtvoetigheid. *De bloedplek* valt moeilijk te verwijderen, al zeker niet uit het geheugen. Met *De bloedplek* heeft Paul Demets een erg complete, doorleefde en consistente bundel afgeleverd.

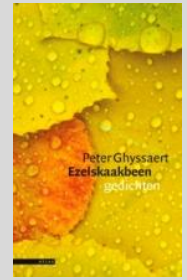
Paul Demets

(°1966) is Olsenaar, licentiaat Germaanse filologie en theaterwetenschapper. Hij geeft les, schrijft poëzie en essays en recenseert poëzie voor de VRT-radio, De Morgen en Knack. Hij ontving o.m. de Baekelmansprijs van de Koninklijke Academie voor Taal-en Letterkunde (1997) en de Prijs voor Letterkunde van de Provincie Oost-Vlaanderen (2001). Hij is vast medewerker van Ons Erfdeel en redacteur van Poëziekrant. Sinds 2000 werkt hij als dichter met beeldende kunstenaars samen voor de Poëziesomers van Watou. Momenteel werkt hij aan een nieuwe poëziebundel (Meulenhoff), aan een vertaling van de poëzie van Gottfried Benn (Lannoo/Atlas) en aan de biografie van Paul Snoek (Meulenhoff/Manteau).

Over *De bloedplek*

Door wie wordt ons leven bepaald? Door onszelf, door onze geliefde, door onze kinderen? In zijn nieuwe dichtbundel *De bloedplek* gaat Paul Demets op zoek naar de genius loci: hij stelt vragen bij essentiële dingen als plaats en identiteit. De gedichten weerspiegelen de neuroses van onze samenleving, de moeizame communicatie, het kunstmatige idioom – en het plotseling alles ontwrichtende, dat tegelijk ook het bezielde verband kan gaan vormen. Plaatsen worden plekken: preciezer, intiemer, warmer ook. Als een bloedplek. De gedichten in deze bundel zitten vol spannende paradoxen waartussen de lezer zijn eigen plaats moet zoeken.

Peter Ghysaert
Ezelskaakbeen
(Atlas / VBK België)

De mening van de jury

Peter Ghysaert is musicus. En muziek is alomtegenwoordig in zijn poëzie. Niet alleen in de muzikaliteit van de gedichten en van de bundel als geheel, maar eveneens in zijn thema's en beeldspraak. In deze bundel, die grote thema's als afscheid, dood en verwijdering behandelt, wordt bijvoorbeeld gespeeld met het contrast tussen muzikaliteit en doofheid (de dove componisten Beethoven en Smetana duiken op). Wars van stromingen zoekt Ghysaert daarmee zijn eigen weg in de Vlaamse poëzie. Van aangrijpende prozagedichten, over soms wat archaische gedichten in een Nederlands waar duidelijk aan geschaafd is, tot licht surrealistische gedichten: *Ezelskaakbeen* levert het bewijs van de veelzijdigheid van de dichter. Hoop en angst liggen dicht bij mekaar, in een voortdurend twifelen tussen loslaten en proberen terug te halen wat onherroepelijk voorbij is – als was het eb en vloed.

Peter Ghysaert

(Wilrijk, °1966) is een Vlaams musicus en dichter. In 1995 werd Ghysaerts werk onderscheiden met de Lucy B. en C.W. van der Hoogtprijs. De bundel *Kleine lichamen* werd genomineerd voor de eerste Herman de Coninckprijs en de VSB Poëzieprijs 2006. Op het moment van schrijven is Ghysaert met zijn bundel *Ezelskaakbeen* een van de vijf kanshebbers op de VSB Poëzieprijs 2012.

Over *Ezelskaakbeen*

'In het bijzonder heeft de dichter hier oog voor het onopvallende. De dieven die hij ten tonele voert, zijn eigenlijk geen dieven. Zij zijn er niet echt op uit dingen te stelen, maar voegen met het licht uit hun lampen juist schoonheid aan ze toe. Precies zoals Peter Ghysaert dat met zijn woorden doet.' (Luuk Gruwez in *De Standaard*)

'Geïnspireerd door negentiende-eeuwse symbolistische voorbeelden en wars van trends en modes schrijft Ghysaert contemplatieve poëzie die uitblinkt in zintuiglijkheid en muzikaliteit. [...] *Ezelskaakbeen* herinnert ons aan de vitaliteit van oude kaders en begrippen. De bundel baadt in een aan deze tijd onaangepaste, maar daardoor des te opmerkelijker schoonheid.' – (*Knack*)

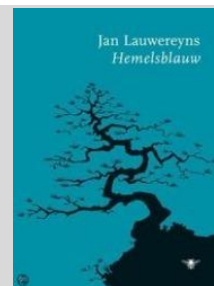
Jan Lauwereyns

Hemelsblauw

(De Bezige Bij / WPG Uitgevers)

© Robert Cross

De mening van de jury

De taal, de beelden, de thema's en de symboliek van de vijf in *Hemelsblauw* opgenomen gedichtencycli hebben stevige wortels in de Oosterse (de dichter woont in Japan) en Westerse literatuur en cultuur. Een cultuurvermenging die zuurstof geeft aan kleurrijke beelden in een krachtige, gebalde taal. Jan Lauwereyns beheerst de voor Japan zeer herkenbare gecomprimeerde dichtvormen, en speelt met uitgepuurde taal en stijl. Toch is dit geen klakkeloze nabootsing van een eeuwenoude traditie. Hij slaagt erin om respect voor de traditie te combineren met een persoonlijke stem, en dat alles tot een instrument te maken voor zijn veelgelaagde poëzie – die ook uit de Europese cultuurgeschiedenis put. Zo is de openingscyclus 'Parabel voorbij de regenboog', om maar één voorbeeld te noemen, een beeldrijke afdaling in de wereld van filmmaker Murnau, de filosofie van Spinoza, biologie, wiskunde, passie en logica. Ook het indrukwekkend verhalend gedicht 'Rondom een boom', over de kwetsbare nietigheid van de mens tegenover de oneindige oerkracht van natuur en kosmos, brengt een symbiose tussen Japanse en Westerse filosofieën.

Jan Lauwereyns

(Antwerpen, °1969) is sinds 2010 als Professor verbonden aan de Graduate School of Systems Life Sciences van de Universiteit van Kyushu (Fukuoka, Japan). Als dichter debuteerde hij in 1999 met *Nagelaten sonnetten*, genomineerd voor de C. Buddingh'-prijs. *Buigzaamheden* (2002) werd bekroond met de Hugues C. Pernath-prijs. In 2007 verscheen zijn vijfde bundel *Anophelia! De mug leeft*. Daarnaast schreef hij een roman, *Monkey business*. Zijn essay *Splash. Lyrische suite over biologie, ritueel en poëzie* werd genomineerd voor de Vlaamse Cultuurprijs.

Over *Hemelsblauw*

'Blijf je kijken, zul je ervan houden'. In *Hemelsblauw* bezingt Jan Lauwereyns het pure spectrum van de regenboog. Niets is zwart en alles draagt bij tot wit, van de beenharde wijsheid van orka's tot de meedogenloze trouw van korenbloemen. Lauwereyns durft zich te laten ontroeren, zoals in een verhalend gedicht over de bejaarde meneer Nakazato die met hart en ziel de oeroude boom in zijn tuin optuigt. Van wie is de natuur, van ons of van niemand? *Hemelsblauw* is ook een bundel over de schakeringen van de liefde: 'Hoor je het al?/ Kloppen opnieuw/ Je woorden, het honen/ Wat mij opwindt/ Gif door mijn hoofd'.

Sylvie Marie

Toen je me ten huwelijk vroeg
(Uitgeverij Vrijdag)

De mening van de jury

Sylvie Marie schrijft poëzie voor lezers. Voor veel lezers. In *Toen je me ten huwelijk vroeg* probeert ze op een vaak lichtvoetige manier, zoals Herman de Coninck dat deed in zijn eerste bundels, met beeldspraak en taal vat te krijgen op de grote vraagstukken van het leven, die zich vaak in heel kleine, alledaagse dingen manifesteren. Haar poëzie is geen poëzie van grote retoriek, ronkende theorieën of brede gebaren. Nee, het gaat telkens om kleine, vaak aarzelende pogingen om de dingen des levens zo te verwoorden dat je er als lezer anders naar gaat kijken. Maries dichterschap is dan ook niet getormenteerd, ze zoekt diepte veeleer aan de oppervlakte. Daar komt ze soms tot grote inzichten, op andere momenten kan ze alleen maar vaststellen dat ze het ook niet weet. Zoals wij allemaal. En dat alles op een heel heldere en toegankelijke manier geformuleerd.

Sylvie Marie

(Tielt, °1984) woont in Gent, publiceert sinds 2005 gedichten in literaire tijdschriften en staat regelmatig op het podium. In het voorjaar van 2009 verscheen haar debuutbundel *Zonder* bij Uitgeverij Vrijdag in Vlaanderen en Uitgeverij Podium in Nederland. Bij dezelfde uitgeverijen volgde in 2011 de tweede bundel *Toen je me ten huwelijk vroeg*. Sylvie Marie doceert literaire creatie en is redacteur bij het literaire tijdschrift *Deus Ex Machina*. In 2009 won ze Humo's Gouden Aap waardoor ze een dik jaar lang wekelijks een gedicht in het blad bracht.

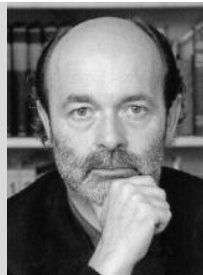
Over *Toen je me ten huwelijk vroeg*

Wie behoedt wie voor het vallen? Welke dingen wil je behouden door ze nooit aan te raken? Op het moment dat je erin begint te geloven, blijkt de liefde een 'lome kat met zeven levens'. *Toen je me ten huwelijk vroeg* stelt, spinnend en krabbend, even harde als liefdevolle vragen. Sylvie Marie schrijft bezwerend. Een bundel als een spel van stilte en storm, vasthouden en weer loslaten, vrolijke dagen en donkere nachten.

Juryverslag en achtergrondinfo bij de 5 genomineerde dichtbundels

Leonard Nolens

Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen
(Querido / WPG Uitgevers)

© Ludo Geysels

De mening van de jury

In *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen* bezingt Leonard Nolens de schuld van de ouders. Daarbij gaat het zeker niet enkel om de vaak verkondigde schuld van de babyboomers die de wereld en de welvaart opgebruikt zouden hebben. Nolens beschrijft de schuld in al zijn facetten, van erfzonde tot taalverloedering. De Grote Man op de kaft lijkt de hyperrealistische uitbeelding van die schuld. Maar hij kan ook 'een kolos van tederheid' zijn. Dat beeld, dat zowel angstaanjagend als kwetsbaar is, geeft de dubbelheid van Nolens' poëzie weer. Ook de dichter Nolens is aan de ene kant een kolos, die met gezag zijn poëzie predikt. Dat merk je aan de vele imperatieven, die van de gedichten voorschriften lijken te maken: 'koester je haat', 'bak zelf je brood', 'lees niet te veel'. Aan de andere kant is de dichter kwetsbaar, met niets dan taal om zich een gezicht te geven. Nolens poëzie is donker en hard en baant zich niets ontziend een weg door al waarmee wij ons inkapselen tegen wanhoop en verdriet: geloof, voortplanting, seks, engagement, kunst. Maar dat de liefde niet kapot te dichten valt, geeft aan deze poëzie een gloed en intensiteit die bij geen andere dichter te lezen is.

Leonard Nolens

(Bree, °1947) debuteerde in 1969 met de bundel *Orpheushanden* en heeft in de jaren daarop een indrukwekkend oeuvre opgebouwd. Modern Poetry in Translation (King's College London) kwalificeerde het werk van de dichter als: 'The most authentic and uncompromising poetic voice writing in Dutch at the moment'.

Nolens' bundel *Liefdes verklaringen* (1990) werd in Nederland bekroond met de Jan Campertprijs en in België met de Driejaarlijkse Staatsprijs. In 1997 kreeg Nolens de Constantijn Huygensprijs voor zijn gehele oeuvre, in 2008 werd hem de VSB Poëzieprijs toegekend voor zijn bundel *Bres* (2007). In 2007 werd zijn bundel *Een dichter in Antwerpen* (Querido) genomineerd voor de eerste Herman de Coninckprijs. In maart 2011 verscheen bij uitgeverij Querido *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen*.

Over *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen*

Het onverzoenlijke, het niets ontziende voert ook in deze bundel de boventoon. 'Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen' - tot tienmaal toe krijgt de lezer dit melancholieke bevel voor de kiezen. En gaandeweg de bundel worden jij en ik en wij een knoop van gevaarlijke vragen. Het slot is een dwingend devies. Die ernst is, ook in de lange reeks liefdesgedichten, het waarmark van Nolens' werk.